

Đặt chân vào bất cứ một trường học nào ở Mỹ, An cũng đi bộ hoặc lái xe lòng vòng quanh khuôn viên của trường để tìm công trường mà không bao giờ tìm thấy. Là vì trường học ở Mỹ, dù là trường Tiểu học, Trung học, hay Đại học đều có những bãi đậu xe riêng quanh trường, những trường còn có những sân vận động như với trường chuyên track field quanh trường. Thế còn trường Đại học, vào cuối khóa học mùa Xuân, gần qua mùa hè, trời ấm lên, gió nhẹ nhàng dịu mát, An vẫn hay đi quanh quẩn trong campus riêng mình mà tìm kiếm ... những cái công trường ở Việt Nam.

Công trường Mỹ có màu xanh đậm hơn đất, nên bất cứ hàng rào trường rồi thì những rồi thì những em bé học trò ngây thơ bé bỏng. Đó là hình ảnh đẹp nhất của cuộc đời An thu vào ký ức lúc bắt đầu bước ra khỏi vòng tay của Ba Mẹ và anh chị em trong nhà.

Lên lớp một, công trường Tiểu học có màu xanh đậm hơn nhà cũng giống như hình thức tất cả các công trường ở Việt Nam, một cái công trường chính rồi thì dài khoảng mười mét, cao khoảng sáu mét. Một cái là bên tên trường rồi thì dài hai cái cột chính của công trường. Hai bên cái cột là hai công trường, kích thước công trường của chính của nhà ở bên Mỹ. Có ba công trường ở một trường một trường công trường vô học buổi sáng, hay buổi chiều. Chuông vô học vừa reo lên, ông cai trường đóng cái công trường lại, khóa bên một cái công trường rồi thì con một của nhà học sinh Tiểu học. Những hai công trường phía vận một để cho các học sinh đi trở có thể vào lớp. Mười lăm phút sau lúc tiếng chuông vào lớp reo lên, công trường bên phải đóng lại, chốt cửa bên trong, những không có khóa. Nhà giờ sau tiếng chuông, cái công trường bên trái cũng đóng luôn.. Lúc đó đúng là "của đóng then cài, nên bất cứ xuýt, ngoi bất cứ nhíp". Thế đó ở Việt Nam, không có Child Molestation, không có công trường cóc con nít đòi tiền chuộc, những công trường đóng để phòng lũ học trò Tiểu học trong giờ ra chơi, đánh vũ học hay chơi banh vắng ra khỏi công trường, số công trường chơi ra ngoài, không chơi nhìn xe qua lại, đi xe ra tại nhà. Công trường chính chốt một trường sau khi tiếng chuông tan học vang lên như ló, đánh thức một vài đứa học sinh bàn ở cuối lớp đang lim dim gần ngủ gật, đánh thức luôn cái bao tử trường tu học của những cô học trò ở số ăn như "tôm ăn lên" thì thì thôi.

Vào lớp sáu, lên Trung học, thì như như, có một trường Trung học Công lập duy nhất, con gái học buổi sáng, con trai học buổi chiều, cái công trường vận là một hình ảnh đẹp nhất trong đầu An đúng như câu "của Khổng sân Trình". Dù trường lớn hơn, công trường riêng hơn, cao hơn những hình thức thì vẫn vậy. Công trường ở giữa, hai cái cột ở hai bên, một cái cao khoảng mười thước, hình chữ vuông, một cái như năm gang tay người ở lớn. Hai công trường hai bên, một cái công trường kho khoảng ba thước, nên công trường chính với hàng rào quét vôi vàng bao quanh trường. Chỉ có vậy thôi những đó là cái cái công trường dấn vào "thánh địa Trung học công lập" của những học sinh Tiểu học để đưa vào lớp sáu của ngôi trường công lập duy nhất trong Tỉnh.

Đến lúc được vào lớp sáu của trường, An mới có dịp "khám phá" là trường còn có một "công trường sau", nghĩa là một lối đi nhỏ phía sau trường, nên với con học bên cạnh, mà lũ học trò lớp sáu của An còn như, để đi lên qua những bậc rồi như để vào hay ra khỏi trường mà không cần phải qua công trường chính, chốt đóng và một trường giờ vào học hay sau giờ tan học. Chưa bao giờ thấy những đứa con "đồng cửi" như vậy; là vì những con nên có thể chui ra, chui vô khoảng hàng rào, qua cái chốt nhỏ bên kia để đi mua quà vặt cho cả lớp. Có lẽ phần đó là công trường sau, là nơi An và các bạn có thể vào ra trường mà không ai biết, kể cả các thầy cô Giám thị, chuyên môn để một đứa học trò tinh ranh, nghịch ngợm. Còn học thì nhà, một lối đi trở, công trường đã đóng, An và bạn bè chỉ vì chui hàng rào và an toàn vào lớp mà các thầy cô Giám thị không hề biết.

Hai bên cáng tráng là hai nhà đá xe mái láp tôn, nái các láp nhá nhá láp An đá xe đáp và các anh chá láp lán đá xe PC, Yamaha, Honda..... Có nháng buái tráa trái náng gát cáa mián Nam máa náng hai mùa, nhìn láu hác trò mát mây phá phác (không hiáu là vì đối báng, vì trái náng hay vì mát bài toán khó váa hác sáng nay á trong láp?), tháy Táng Giám thá cho tráng hai cái cây con, cao khoáng mát thác, nghe nói lúc cây lán lên sá thành hai cây cá thá đá có bóng mát cho hác trò đáng chá đán phiên láy xe tá hai nhà đá xe, Không biát ai đã trác tiáp tráng, nháng cây chá đác tráng tá giáa năm An hác láp sáu. Ngái tái cây không ai khác hán là hác sinh khái láp sáu cáa An (nháng hác sinh sá có cá hái đác "háng hánh phúc đáng đái cây cao bóng mát", vì còn đán sáu năm náa láp An mái ra khái tráng). Tháy Táng Giám thá còn ân cán đát cho "đái tái cây" mát cái tên rát kêu "đái Cánh sinh" (nghe giáng giáng cách gái ngán đi tá "Cánh sát cáa hác sinh"?). Thá là sáu láp sáu con gái hác buái sáng và sáu láp sáu con trai hác buái chiáu thay phiên nhau tái cây, mái ngày mát láp (thái đó á Viát Nam hác sinh đi hác 6 ngày mái tuán). Cá láp An chăm chá tái cây, ngay cá nháng ngày trái máa. Hác trò láp sáu còn nhá, chá mái hay mái mát tuái, nên cháa biát làm đáu, và hằng hái thay phiên nhau cá mái lán hai đáa xách nác tá cái vòi nác á sân sau ra cáng tráng tái hai cái cây con đang lán. Còn hán thá náa, mái lán An tan hác, nác uáng còn đá trong cái chai nhá mang theo, cháa uáng hát (vì giá ra chái đã uáng nác chanh muái hay nác xí muái á hai cái quán nhá trong sân tráng) đác "hào phóng" táng hát cho hai cái cây con. Cuái năm láp sáu, An và các bán chá lán thêm đác vài phân, nháng hai cái cây thì lán nhanh nhá thái, tá mát thác (nghĩa là tháp hán hác sinh láp sáu) đã cao hán lên vát trái cá láp, tuy cháa cho đác bóng mát nhá trong đá đánh cáa Tháy Táng Giám Thá và trong táng táng cáa hác sinh láp sáu cáa An.

Lên láp bảy, "nhám vá cao cá" cáa hác sinh láp sáu tái cây mái ngày, đác láp An trao lái cho láp đàn em váa đáu vào láp sáu tráng Trung hác. Nháng An và các bán ván "đá mát" đán hai cái cây thân yêu á cánh cáng tráng, mà cá láp đáng ý đát tên là "cây si". Mái giá tan hác, mác dù đã không còn á "đái Cánh sinh", hôm nào An và các bán có tián uáng nác chanh muái trong giá ra chái, hôm đó cây cũng đác "uáng nác đá các". Lúc đó, mái lán nhìn lên ngán cáa cây, An và các bán phái ngác cá nhìn lên thay vì cúi đáu nhìn xuáng nhá đáo cây mái đác tráng.

Không biát các anh chá láp lán có đá ý đán cái cây, và có táng táng gì không nháng láp An, nháng ngái đã "góp phán nuôi cây", nhát là hác trò con gái đã táng táng rát nhiáu thá vá cái cây cánh cáng tráng. Nháng đáa "già trác tuái" còn má máng đán ngày mình lên đá nhá cáp, đáng chá "ai đó" trác cáng tráng, còn có bóng cây che chá, không phái chá đáa cáng tráng, đáu chá đác che báng cái nón lá máng manh cáa hác trò con gái nhá các chá láp lán.

...

Giáa cuác đái và nháng giác má, nhát là giác má thái mái lán, tháng có khoáng cách xa vái vái. Chá hán mát năm sau ngày cá láp An chuyên cán tái hai "cây si" đáng sau cáng tráng và đác ban táng "phán tháng Cánh sinh" cho cá láp, mián Nam đái chá. Và cùng nhá mát sá ít bán bè, An phái bá tráng mà đi vái nhiáu giát nác mát đác nuát vào lòng. Giác má đác táa "gác cây si" cây dài bóng mát mà An và các bán đã chăm sóc mái ngày suát cá mát niên hác dài đá chá "cây si thiát" lúc lên láp mái hai tan thành mây khói....

An xa ngái tráng thân yêu, xa thành phá cáa tuái thá táng báng yên tá đó, mang theo nhiáu ký ác êm đám, trong đó có hình ánh hai cây si thác vát mà mình đã góp phán "nuôi" cây lán...

Tháng 4/75, trong nháng hán loán bát an, linh tính cho biát mình sá không còn có đáp tiáp tác hác á tráng, An lên Ba Má đáp xe đi ngang tráng, thu lái hình ánh "hai cây si" nép sau cáng

trồng vôi trồng thân yêu vào ký ức; môi mím chát, mắt long lanh ngó p nóc, và thý xót xa nh
vả mắt mắt qu ng đ i th đ i h n nhiên, h nh phúc.

...

Nhng ngày đ u đ n M, h c m trng Trung h c nh St. Louis, Missouri, câu đ u tiên
An h i đ a b n ng i c nh là cng trng đ u? Nó gi ng m t nhn An nh nhn m t ng i t
hành tinh nào r t xu ng:

- Trng đ đây không có cng.

H i đó, m i qua M, s là ti ng M c a mình làm đ a b n ng i c nh hi u l m vì phát âm không
chính xác, gi đ i l p cho môn h c k, An l i h i m t đ a khác ng i bên c nh, con nh này
ch c tính c n th n, h i l i cho ch c ăn:

- Mày mu n nói cái cng nào?

An kiên nh n l p l i:

- Tao mu n h i cái cng trng, ch đ h c sinh ra vô trng, đ u?

Con nh Meredith có cái m t l m t m tàn nhang nh ng trông v n r t đ th ng cũng kiên nh n
gi i thích:

- Th ng th ng t i tao ra vô Cng b ên hông Trng, g n bãi đ u xe, ch Ba M h c trò th
con xu ng đ t i nó đ n l p. Đ a nào đi b đ n Trng thì vô b ng b t c ch nào ti n đ ng
c a nó, t sên v n đ ng, t d y l p tám n m c u i trng, t phòng thí nghi m....

An gáy ngô h i l i:

- Không có cng thi t h ? Làm sao g n đ c h c trò tr n h c.

Meredith l i c i (ch c nó c i cho v ng ng n "đ ng chưa n c m n" c a đ a b n da vàng
cùng l p):

- N u mu n tr n h c thì t i nó đ u c n ph i vô trng, nh ng đi l ng ngoài đ ng s b
C nh sát ch v giao l i cho Trng hay cha m. Lâu lâu cũng có m y h c sinh l p m i hai
tr n h c đi coi các bu i hòa nh c, nh ng m t h cũng ph i trng thành nh nh ng ng i trên
18 tu i đ không b m y ông C nh sát ch n l i.

Hình nh cái cng trng h c Vi t Nam t đó l i càng rõ nét trong đ u An. Ngoài vi c nh
nh ng đ a b n cùng l p ngày x a, An còn nh thêm c cái cng trng vôi trng đã g n li n v i
th i h c sinh quê nhà.

Lên Đ i h c, xuôi Nam, Dallas, Texas, trng r ng mênh mông, đi t phân khoa này đ n
phân khoa kia nhi u khi ph i đi b ng xe h i, hay đi nh lo i xe đ i n nh đi tu n trong trng c a
m y ông c nh sát c a trng. Nh ng nh ng ngày đ u mùa h c, bài v ch a nhi u, An l i đi
vòng vòng quanh khuôn viên trng, mà nh đ n nh ng cái cng trng thân yêu Vi t Nam
th i th đ i c a mình.

Khác v i trng Trung h c, tuy không có cng chính v i hai cng ph n m hai bên, trng Đ i
h c M có nh ng "cng chào", không có hai cánh c a, nh ng có c m t khung l n (b ng kim
lo i ho c b ng đá) cao kho ng năm m i feet, th ng đ t tr c Student Union, (m t lo i
"shopping mall" nh cho sinh viên và giáo s trong trng) . M i phân khoa còn có m t "cng
chào" riêng mang bi u t ng c a ngành h c chính. (ch ng h n Engineering school có công
th c $E=mc^2$, Biology school có bi u t ng c u trúc c a DNA, Music school có đ b y n t nh c:
do, re, mi, fa sol, la, si n m v t v o trên "cng chào" trông r t vui m t.) Trng Đ i h c r ng
mênh mông có c ch c l i ra vào trng t nh ng b i đ u xe cò s c ch a c ngàn chi c, nê
l i càng không có cng trng

Sân trng Đ i h c th ng xanh mát và r t nhi u cây. N c M tuy còn non tr so v i nhi u
qu c gia khác trên th gi i nh ng các cây c th trong trng thì th ng đ c trng t lúc
Trng đ c thành l p. Có cây c trăm tu i, v n đ ng "tr gan cùng tu nguy t" ch ng ki n r t

nhieu th h sinh viên vào, ra tr ng, r i vnh vi n t b cu c đ i.

L n đó, ông giáo s d y Tri t b b nh, thay vì hò reo m ng r vì đ c ngh h c nh th i còn h c l p sáu trong n c, sinh viên Đ i h c M , nh t là nh ng đ a ch a chu n b bài v h m đó dù vui nh ng cũng khôn h n, gi khuôn m t bình th ng tuy trong lòng r n r vì có đ c m t ti ng đ ng h t do. Trong lúc h u h t b n h c vào Lab đ hoàn t t bài t p cho m t l p khác ,hay vào Cafeteria đ tìm m t góc ng b , An ch y theo con nh Yvonne cùng nhóm, v n ng i sau l ng An trong ba l p h c chung, v phòng c a nó khu n i trú c nh tr ng, h i m n cái xe đ p c a nó đ ch y vòng vòng trong khuôn viên c a Tr ng, v a đ t p th d c, v a đ nh i nh ng ngày đ p xe đ p đi h c i Vi t Nam. Yvonne r t t t , đã ch An cách đi u ch nh yên xe đ p đ v a v i chi u cao c a An, l i còn gi giùm c p sách c a An.

V a đ p xe long nhong trong sân tr ng, An v a nghĩ đ n bài hát "xe đ p i" mà th y bài hát đang th nh hành trong n c b ng tr thành "cung đàn l c đi u" m t tr ng Đ i h c r ng l n M .

Tr c c ng chào (ch không ph i c ng tr ng), n i m i ng i ra vô t p n p nh t, không ch sinh viên, giáo s hay nhân viên tr ng, mà có c các du khách, các đoàn h c sinh Trung h c đi field trip, không có "cây si bóng mát" nh i Vi t Nam, nên cũng không có c nh "em tan tr ng v anh theo Ng v", mà có nh ng ông M g c M Tây C - đ i nh ng cái mũ sombrero r ng vành đ tránh b t cái n ng kh c nghi t c a Texas, m t ti u bang mi n Nam r ng l n - bán hotdog và soda trên nh ng cái xe nh đ màu trông r t vui m t.

M t l n, An và m t ng i b n Vi t Nam, dù không thích món th t heo đ c đi m trang b ng mustard màu vàng và ketchup màu đ k p trong b bánh mì nh , cũng la cà nh ng cái xe bán hotdog đ h i t ng nh ng cái xe bán bò bía, đ u đ bánh l t g n c ng tr ng Trung h c năm x a i Vi t Nam. Hôm đó, (may cho t i An nh ng không may cho ng i bàn hàng), không đông khách l m nên ông M bán hàng to tròn không h khó ch u khi th y hai cô sinh viên da vàng ch mua hai cái hotdog mà "ch i m c" m t trong hai cái bàn l thiên d i bóng mát c a cây c th ven đ ng g n c ti ng đ ng h .

Hai đ a ng i ngó tr i ngó đ t, nhìn ông đi qua bà đi l i, xe c n i đuôi di chuy n trên đ ng ph mà nh không th y gì vì An th h n v tr ng Ngô Quy n trên đ ng Qu c l 1 i Biên Hòa c a mình trong khi con nh b n nh l i tr ng Gia Long trên đ ng Phan Thanh Gi n i Saigon c a nó. Th i gian t ng nh ng ng l i khi ng i ta chìm vào quá kh . Cho đ n lúc, c hai đ a cùng gi t mình khi m t ng i M homeless đ ng l i h i xin ti n l . Dù đang đi h c, làm part time, ti n b c ch đ đ "đ p đ i qua ngày", c hai đ a cũng móc đ b n túi qu n đ n hai túi áo ra m t n m đ th ti n c c: quarters, dimes, nickens và c pennies, ch c ch đ c kho ng ba, b n dollars, ch v a đ ti n đi m t ngày xe bus. Nh ng ng i homeless cảm n r i rít, làm c hai đ a cũng th y ái ng i. Nên An h i ông:

- Ông có đói b ng không? Có mu n ăn hotdog không?

Ng i đàn ông không may, có v đang đói b ng, ch a k p tr l i, b n An đã nhanh nh n ch y l i h i xin m t cái h p đ ng đ ăn togo t ng i bán hàng. "T t ng l n" g p nhau, c hai đ a cùng b hai ph n hotdog c a mình vào h p, và gói l i c n th n tr c khi tr n đ t vào tay ng i homeless v i khuôn m t dù h c hác nh ng v n h ng hào, vóc dáng v n to cao, và áo qu n, giày dép v n t m t t.

Câu cảm n "Thank you, ladies" c a ng i đàn ông hình nh đ t qu ng, có l ông ta c m đ ng vì c hai đ a cùng áp đ ng câu t c ng Vi t Nam "cách cho h n c a đ m cho". Con m t màu xám c a ông ta hình nh long lanh ng p n c.

Không h n mà c An và con nh b n cùng lên ti ng:

- Không có gì h t, ông gi l y đ ăn khi nào đói, chúng tôi cũng s p v nhà, s ăn nhà. Chúc

ông may mắn.

Không muốn ngẩng i đàn ông bận tâm, c hai đũa cùng đeo c p lên vai quay vào trũng, bận đối, túi rũng, nhũng lòng tràn ngũp niềm vui, mĩt niềm vui không mĩt khoũn tiũn nào có thũ mua đũc.

Hôm đó, c hai đũa vô lũp hũc giũ kũ, đũa óc vũn còn mang theo cái cũng trũng Trung hũc Viũt Nam có xe bán bò bĩa, có "nũng Saigon anh đi mà chũt mát"; và cái "cũng chào cũ Trũng Đũi hũc Mũ có xe bán hotdog, có khuôn mĩt khũc khũ, và ánh mĩt biũt nũ cũ a ngũũ i homeless bận xũ.

Hai góc trũi cũ a hai quũ hũng không chũ rõ nét hôm đó, kéo dài suũt hai năm còn lũi i Đũi hũc, mà còn theo An không rũi. Mũ i lũn đũa óc tũm thũ nhũ thũi, rũi khũi nhũng bận phũn vũi "nũ áo cũm", vũi nhũng trời buũc vũt chũt thũng tình mũi ngày, hình nhũ năm nào lũi hiũn lên, rõ nét nhũ mũi vũa xũy ra hôm qua.